

พระราชทรัพย์สามารถบริหารประเทศได้อย่างราบรื่นตลอดระยะเวลาที่อยู่ในอำนาจ ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้การยอมรับในฐานะลูกหลาน

1.2 เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ขึ้นมามีอำนาจหลังการทำรัฐประหารปี 2501 ได้มีการเน้นในด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือที่รู้จักกันว่าการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ รูปแบบการพัฒนาของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ยึดหลักปรัชญาการบริหารของไทยสมัยก่อน นั่นคือการมีพ่อขุนผู้ซึ่งยอมอุทิศชีวิตเพื่อการอยู่ดีกินดีของประชาชน กล่าวคือมีลักษณะของการเป็นเจ้านายที่ดีมีคุณธรรม ระบบการเมืองไทยนับแต่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจเป็นการเมืองระบบราชการอยู่ภายใต้การปกครองระบอบเผด็จการอำนาจนิยม เป้าหมายพื้นฐานของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในการพัฒนาประเทศคือ การรักษากฎหมายและระเบียบ การขจัดความชั่ว (การกระทำใด ๆ ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ และศีลธรรม) และการนำความสุขมาสู่ประชาชน ปรัชญาการปกครองพื้นฐานของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ คือ “ความสงบสุขและความรุ่งเรืองของประชาชน” ซึ่งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มองเห็นความยากจน ทургันดารของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงได้เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้เป็นพิเศษ

1.3 แนวคิดทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้นำคณะปฏิวัติ มีการควบคุมอำนาจทางการเมืองไว้ได้โดยเรียบร้อยแล้ว แทนที่จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือมีกฎหมายจัดการปกครองเพื่อจัดตั้งคณะผู้บริหารประเทศ กลับทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารประเทศเสียเอง และนำข้าราชการประจำเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยตรง มีประกาศของคณะปฏิวัติรวมทั้งหมด 56 ฉบับ ซึ่งมีผลบังคับเป็นกฎหมาย นับแต่การปฏิวัติครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2501 ถึงวันที่ 28 มกราคม 2502 วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักรไทย รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรได้ให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารอย่างกว้างขวางชนิดที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน คือ มาตรา 17 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ใช้อำนาจอันชอบธรรมตามมาตรา 17 บริหารประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สั่งประหารชีวิตผู้ลอบวางเพลิง ผลิตและค้าเฮโรอีน และผู้ที่ฝักใฝ่คอมมิวนิสต์ รวมทั้งผู้ที่บ่อนทำลายความมั่นคงของรัฐบาล กวาดล้าง “ผู้กว้างขวาง” คืออันธพาล เป็นเหตุให้สภาพการณ์ทางการเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเปลี่ยนแปลงไปในแง่ของการไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลในสมัยนั้น

1.4 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เน้นในด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจด้วยการส่งเสริมการลงทุนของต่างชาติและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการจูงใจในการลงทุน องค์กรราชการใหม่ ๆ ถูกก่อตั้งขึ้นนำสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาแห่งชาติ สภาวิจัยแห่งชาติ สภาการศึกษาแห่งชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิชาการที่ได้รับการสนับสนุนมากที่สุดจากรัฐบาลคือเศรษฐศาสตร์และ

รัฐประศาสนศาสตร์ ความพยายามทุกอย่างมุ่งไปยังเป้าหมายเดียว นั่นคือการพัฒนาด้านการชลประทานโดยการสร้างเขื่อนและฝาย การผลิตกระแสไฟฟ้า การสาธารณสุข การปลูกพืชเศรษฐกิจเช่น ปอ และมันสำปะหลัง และการให้การศึกษาโดยจัดตั้งมหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงเรียนครอบคลุมทุกพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในสมัยนั้น

1.5 นโยบายพัฒนาประเทศของระบบการเมืองแบบสฤษดิ์ เน้นการส่งเสริมการลงทุนทางอุตสาหกรรมทดแทนสิ่งเข้า (import substitution industry) โดยการให้สิ่งจูงใจกเว้นภาษีหลายชนิดกับนายทุนต่างประเทศที่เข้ามาลงทุน ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการลงทุนด้วยวิธีการต่าง ๆ สำหรับนักลงทุนภายใน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนมีบทบาทอย่างสำคัญสำหรับกรณีนี้ และเพื่อให้การลงทุนทางอุตสาหกรรมดำเนินไปด้วยดี ได้มีการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น การสร้างเขื่อน การขยายถนนหนทาง การสร้างบรรยากาศเสถียรภาพทางการเมือง การยกเลิกกฎหมายจำกัดการถือครองที่ดิน รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเอกชนและหน่วยราชการ ยังผลกระทบให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกิดการเจริญเติบโตทางด้านวัตถุอย่างมากมาย จำนวนประชากรหนาแน่นขึ้นจากการที่อายุยืนยาวขึ้น พื้นที่ทำการเกษตรลดลง การบุกรุกป่าธรรมชาติมากขึ้น ผลกระทบจากนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ และผลจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจส่งผลให้เห็นเด่นชัดในแง่ของจำนวนผู้ใช้แรงงาน มีการเพิ่มจำนวนประชากรทำให้เกิดชุมชนเนื่องจากการย้ายถิ่นจากชนบทไปสู่ตัวเมือง

1.6 ช่วงก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ศักยภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสูง เพราะทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ประชากรน้อย และเป็นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนและชุมชน ผลคือความสมดุลระหว่างการบริโภคกับการผลิตและชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ แต่หลังจากที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติก็ทำให้ศักยภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนหมู่บ้านลดลง กล่าวคือ ที่ดินถือครองเฉลี่ยต่อครัวเรือนลดลง ครัวเรือนไร้ที่ดินมีมากขึ้น เกษตรกรต้องพึ่งพานายทุนมากขึ้น รายจ่ายและหนี้สินสูงขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว

1.7 ผลจากการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือในยุคของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำให้เศรษฐกิจแบบพอเพียงชีพเปลี่ยนเป็นเศรษฐกิจเงินตรา ตัวแปรที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ประการคือ ประการแรก การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรอันเกิดจากการพัฒนาการแพทย์และสาธารณสุข ประการที่สองการนำพืชเศรษฐกิจโดยเฉพาะปอ และมันสำปะหลังมาปลูก ประการที่สาม การสร้างถนน รพช. ทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัด ทั้งสามประการมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบหรือสร้างปัญหาขึ้นมาอีกหลายปัญหาเช่นปัญหาการ

ทำลายป่า ปัญหาการปลูกกล้วยา ปัญหาหนี้สิน ปัญหาการสูญเสียที่ดิน ปัญหาการว่างงาน และเคลื่อนย้ายแรงงานให้ไปแออัดในเมืองใหญ่

2. อภิปรายผล

2.1 จากการศึกษาจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เรื่อง สาเหตุ ปัจจัย สภาพแวดล้อมในการกล่อมเกลายให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีลักษณะนิสัยเผด็จการอำนาจนิยม สอดคล้องกับแนวคิดจิตวิทยาการเมืองของฌองส์ ลินสวาลด์ ที่ว่ามนุษย์มีปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมจาก ความเชื่อ ค่านิยม บุคลิกภาพ สิ่งกระตุ้นพฤติกรรม องค์การที่ให้การอบรมเรียนรู้แก่บุคคลอื่น ได้แก่ครอบครัว โรงเรียน สถาบันทางศาสนา และเพื่อนเล่นหรือเพื่อร่วมงาน เห็นได้ว่าจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เกิดจากครอบครัวทหาร ถูกปลูกฝังความเป็นคนมีระเบียบวินัยตั้งแต่เล็กจนโตก็เข้ารับการศึกษารวมทั้งโรงเรียนทหารมาโดยตลอด จึงทำให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ คำนึงกับการใช้อำนาจบังคับบัญชาอย่างเด็ดขาดแบบทหาร การปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชน โดยอาศัยกฎหมายมาตรา 17 สร้างความชอบธรรมในการใช้อำนาจอย่างเด็ดขาด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิต บุญบงการ เรื่องการพัฒนาการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในประเด็นที่ว่าปัจจัยที่ทำให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์มีอำนาจทางการเมืองมาจากบุคลิกภาพลักษณะผู้นำ ความสามารถในการที่จะโน้มน้าวให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม , กมล สมวิเชียร เรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย ในประเด็นที่ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยมาจากการขัดเกลายในครอบครัว และรับอิทธิพลจากสังคม, เกลิม มลิตา เรื่อง รัฐประหาร พ.ศ. 2500 ในประเทศไทย และทักษ์ เกลิมเดียรณ เรื่องการเมืองในระบบอุปถัมภ์แบบเผด็จการของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในประเด็นเรื่องการปกครองแบบเผด็จการอำนาจนิยมของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ การปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยว่ากรพัฒนาเศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นไปตามทัศนะที่เป็นอนุรักษนิยม ความปึกใจในเรื่องความสะอาด ความเรียบร้อยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นไปในรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจด้านโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าพัฒนาประเทศ

2.2 จากการศึกษาแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พบว่าในช่วง พ.ศ. 2501-2504 นั้นมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากบทบาทของเวทีเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศได้ส่งแรงผลักดันมาสู่ระบบเศรษฐกิจและการเมืองของไทย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกิดการขยายตัวและสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับเศรษฐกิจทุนนิยมแบบเสรีสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนา ในการนี้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้แสดงบทบาท “พ่อขุนอุปถัมภ์” ด้านการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจโดยเข้ามาเป็นประธานสภาพัฒนาการ

เศรษฐกิจแห่งชาติเสียเองโดยตำแหน่ง เน้นเฉพาะด้านการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การเข้ามากำกับควบคุมแนวทางพัฒนา จึงเป็นลักษณะเบ็ดเสร็จครอบคลุมการกำหนดนโยบายและการบริหาร ทั้งปวง ดังเช่นงานของ จานงค์ ใจเที่ยง เรื่องการปฏิวัติ 2501 กับผลสะท้อนทางเศรษฐกิจสังคม และการเมือง ในประเด็นการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ให้ดีขึ้นอย่างแท้จริง, ทิพย์รัตน์ วานิชชา เรื่องการปรับปรุงท้องถิ่นทุรกันดารโดยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. 2501-2506 ผลของการปรับปรุงท้องถิ่นทุรกันดารในปัจจุบันเป็นผลเนื่องมาจากรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เกิดความหวั่นเกรงว่าสภาพทุรกันดารและความสัมพันธ์ที่เห็นห่างระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเหล่านั้น เป็นทางทำให้ฝ่ายตรงข้ามถือโอกาสเข้าแทรกซึม หรือ อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ เรื่องสหรัฐอเมริกากับนโยบายเศรษฐกิจไทย (1960-1970) ในประเด็นการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ว่าได้นำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างเป็น ระบบ ผลักดันให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวอย่างมาก จากความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและวิชาการ จากประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อให้เกิดรัฐบาลและระบบเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพต่อการสกัดกั้น การขยายตัวของคอมมิวนิสต์

2.3 จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พบว่าส่งผลให้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประสบปัญหาการเคลื่อนย้ายของประชาชนสู่เมืองเพื่อขายแรงงาน และการรับเอาวัฒนธรรมนิยมวัตถุเป็นเครื่องวัดคุณค่าคน และสืบเนื่องจากการส่งเสริมการปลูกพืช เศรษฐกิจของรัฐบาลทำให้พื้นที่ในการขยายกิจกรรมรองรับนโยบายการพัฒนา จึงเกิดพฤติกรรม การบุกรุกทำลายป่าไม้ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิทย์ ชีรสาศวัตและคณะ เรื่องประวัติศาสตร์อีสานหลังสงครามโลกครั้งที่สองถึงปัจจุบันในประเด็นของผลกระทบจากแผนพัฒนา เศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นผลกระทบให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พัฒนาเฉพาะด้านวัตถุแต่เกิดการล่มสลายทางด้านวัฒนธรรมและชนชาติก็ถูกทำลายหรือ นินนาท สิ้นไชย เรื่อง สหรัฐอเมริกากับการเปลี่ยนแปลงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยในสมัย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ : ศึกษาผลกระทบที่มีต่อโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ทุนเอกชนใน ประเทศและทุนเอกชนต่างประเทศ ในประเด็นที่ว่าธนาคารโลกมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย และกลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจ-การเมืองก่อให้เกิดความจำกัดของอริปไตยในการกระทำและ ความคิดของรัฐไทย แต่กระนั้นก็ตามเกิดการขัดแย้งกับผลการศึกษาของทิพย์รัตน์ วานิชชา เรื่องการ ปรับปรุงท้องถิ่นทุรกันดารโดยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในประเด็นการดำเนินนโยบายของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในการปรับปรุงท้องถิ่นทุรกันดารนำมาซึ่งการพัฒนาแต่ในงานวิจัย ดังกล่าวไม่ได้กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างมากมาจากการพัฒนาในระยะยาวด้านที่ก่อให้เกิด ปัญหาอะไรบ้างต่อประชาชนในประเทศ, จารึก สุดใส เรื่องนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

ไทยภายใต้รัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ 2501-2506 ในประเด็นความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาเน้นให้ไทยพัฒนาเศรษฐกิจโดยอาศัยทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศเพื่อให้เกิดรัฐบาลและระบบเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพต่อการสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์

2.4 ในแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พบว่าส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมาก เป็นที่ยอมรับของชาวตะวันตก ตลอดจนเกิดโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นมากมาย มีโรงเรียน โรงพยาบาล เขื่อน สถานีอนามัย และเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าถึงประชาชนอย่างใกล้ชิดมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ เรื่องสหรัฐอเมริกากับนโยบายเศรษฐกิจไทย 1960-1970 ในประเด็นที่ว่าประเทศสหรัฐอเมริกามีบทบาทต่อนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ให้ความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและวิชาการ, จารึก สุดใจ เรื่องนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้รัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เกี่ยวกับการดำเนินนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบภายใต้ระบบทุนนิยม, นินนาท สินไชย เรื่อง สหรัฐอเมริกากับการเปลี่ยนแปลงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์, และวรวรรณิกา ดันดิรัตน์ไพศาล เรื่องกระบวนการเสริมสร้างอำนาจทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในประเด็นของการพัฒนานำสู่ความเจริญด้านวัตถุ เป็นที่ยกย่องและยอมรับของต่างประเทศเห็นได้จากการได้รับการสนับสนุนงบประมาณช่วยเหลือทั้งแบบให้เปล่าและกู้ยืมเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินนโยบายการพัฒนาประเทศในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

2.5 ด้านการเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าไม่มีการพัฒนา ความเป็นประชาธิปไตยจากการยึดอำนาจการระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นประชาธิปไตยเมื่อปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา กลับย้อนกลับไปดำเนินการเมืองลักษณะเผด็จการอำนาจนิยมโดยเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ สอดคล้องกับงานของ ยุทธยา หมั่นสาย เรื่องแนวคิดในการบริหารประเทศของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ : การศึกษาวิเคราะห์สุนทรพจน์ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ระหว่าง พ.ศ. 2501-2506 ในประเด็นว่าสุนทรพจน์ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์สะท้อนแนวคิดในการบริหารประเทศเรื่องความมั่นคงและการพัฒนาเป็นประเด็นหลักในการบริหารประเทศและการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง, สุภัทรา โกษะโยธิน เรื่อง ลักษณะผู้นำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์มีลักษณะเป็นผู้นำทางการเมืองจากปัจจัยภายใน ซึ่งได้แก่ สถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น ฐานอำนาจทางการเมือง การยอมรับของประชาชน และปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูจากโรงเรียน ประสบการณ์ในการทำงาน รวมทั้งบุคลิกภาพและนิสัยส่วนตัว กล่อมเกลามาให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์มีลักษณะความเป็นผู้นำ

แบบเผด็จการอำนาจนิยม, และทักษ์ เฉลิมเตียรณ เรื่องการเมืองในระบบอุปถัมภ์แบบเผด็จการของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในสมัยที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้นำแม้จะได้รับการยอมรับจากชาวตะวันตกในแง่ของการพัฒนาประเทศแต่ในด้านการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยปรากฏผลว่าถูกแช่แข็ง ไม่มีการพัฒนาทางการเมืองเกิดขึ้นแต่อย่างใด

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 จากการศึกษาประวัติศาสตร์ทำให้มองภาพของปัจจุบันชัดเจนขึ้นในบริบทของสังคมนำไปสู่การทำนายอนาคตได้ หนึ่ง จากการศึกษาที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อาศัยบริบททางการเมืองก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมาก โดยนำโครงการต่าง ๆ เข้าไปพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมากมาย ยังผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นปัจจุบันสมควรที่นักการเมืองหรือผู้นำประเทศควรตระหนักคิด ในอันที่จะนำสู่การพัฒนาแบบยั่งยืนในอนาคต

กล่าวตามความเป็นจริงแล้ว นโยบายของรัฐทุกยุคทุกสมัยก็ยังไม่มีการพัฒนา ยังคงเป็นการรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง นโยบายต่าง ๆ เป็นไปในรูปแบบสำเร็จรูปเหมือนอาหารสมัยใหม่ กระจายไปทุกภาคส่วนของชาติ ไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือที่เป็นชุมชนคนเมืองที่เชิงชัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ชื่อบริสุทธ์ ภาคใต้ที่มีความมั่นคงบนความเชื่อถือในท้องถิ่นหรือภาคกลางที่มีความหลากหลายของคนในชุมชน

ในระยะหลัง ๆ นี้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งที่สามัคคีกับชุมชนของตนในการดำเนินกลุ่มทุนภายนอกที่เข้ามาแย่งชิงทรัพยากรหรือส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ไม่ว่าจะมาในรูปของโรงไฟฟ้า เหมืองแร่ โรงโมหิน หรืออะไรก็ตามที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน ชุมชนท้องถิ่นอาจเป็นที่เดียวที่บรรจผลประโยชน์ที่เหลืออยู่ของประชาชนในประเทศไทย การที่จะรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมไว้ได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่นต้องผนึกกำลังกัน ไม่อนุญาตให้ชนชั้นนำทางการเมือง (ธุรกิจ) ในส่วนกลางใช้อำนาจของรัฐชาติอันมีมาแต่เดิม พาชุมชนท้องถิ่นให้ไปตกเป็นเหยื่อของทุนนิยมสากล

3.2 ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากจะวิจัยต่อไปควรจะศึกษาในแง่มุมมองของแนวคิดและบทบาททางการเมืองของผู้นำประเทศคนอื่น ๆ ในการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ได้ข้อมูลเปรียบเทียบว่าแนวคิดและบทบาททางการเมืองของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กับผู้นำคนอื่น ๆ เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และยังมีผลกระทบอย่างไรต่อความเปลี่ยนแปลงของวิถีชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดยทฤษฎีของรัฐศาสตร์แล้ว บูรณาการทางการเมืองนั้นไม่ใช่สิ่งหยุดนิ่งตายตัว แต่จะมีการปรับปรุงและปรับเปลี่ยนเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ทุกองค์ประกอบของสังคมการเมืองสามารถแบ่งปันพื้นที่กันได้ และไม่จำเป็นต้องขัดแย้งกัน อีกทั้งเป็นการเตรียมทั้งสังคม (ในทางการเมือง) ให้สามารถเผชิญปัญหาแห่งยุคสมัยได้อย่างมีพลัง กล่าวคือการบูรณาการทางการเมืองคือการที่ประชาชนทั้งหมดมีเอกภาพทางความคิดและวัฒนธรรม หรือมีจิตศรัทธาท่วมตันต่อผู้นำจนพร้อมสละสิทธิทางการเมืองของตน ซึ่งที่จริงสภาพเช่นนี้เกิดขึ้นได้ยาก หรือถ้าจะเกิดก็มักต้องอาศัยการครอบงำอย่างเข้มข้น และการบังคับใจกัน

อย่างไรก็ตาม การศึกษาถึงแนวคิดและบทบาททางการเมืองของผู้นำในอดีต นำสู่คำตอบที่ชัดเจนขึ้นถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกับนโยบายของประเทศไทยเพื่อแปรรูปให้เป็นรัฐชาติสมัยใหม่ ปรับปรุงระบอบการเมืองการปกครองไทย ซึ่งมีปัญหาสั่งสมมาแต่เดิมและมีปัญหาเพิ่มเนื่องจากสภาวะเสื่อมอำนาจของรัฐชาติ ความผิดพลาดในอดีตเป็นบทเรียนที่ควรจดจำ ร่วมคิด ร่วมสร้าง ปกป้อง ป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกจนเป็นวัฏจักรผลที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3.3 วิถีชีวิตคนชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอัตลักษณ์ของตนเอง วัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากภาคอื่น ๆ เป็นเหตุผลที่ไม่ควรมองข้ามในการที่จะนำโครงการใดใดของรัฐบาลเข้าไปสนับสนุนหรือเผยแพร่ ควรเกิดจากความต้องการของประชาชนที่เป็นคนท้องถิ่นอย่างแท้จริงจึงจะเป็นประโยชน์และไม่ก่อปัญหาแก่ประเทศชาติในอนาคต

ความเสื่อมทรุดของชุมชนท้องถิ่นที่เกิดขึ้น เมื่อมีการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจไปในแนวนโยบายซึ่งอาศัยอำนาจบริหารจัดการทรัพยากรจากส่วนกลางอย่างเต็มที่ ดังเช่นรัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในการนำนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติสู่การพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างเป็นระบบ ผลปรากฏดังเช่นที่ผู้วิจัยได้สรุปให้ทราบข้างต้นดังกล่าว

ในบริบทดังกล่าวว่าประเทศไทยและประเทศไทยก็ยังมีอยู่ ความชอบธรรมในกระบวนการใช้อำนาจได้โดยอัตโนมัติ ผลประโยชน์ของทุกฝ่ายและทุกชุมชนจะต้องได้รับการดูแลอย่างเป็นรูปธรรม และถ้าจะมีผลประโยชน์ร่วมกันในขอบเขตที่กว้างครอบคลุมชนหลายกลุ่ม ก็ควรต้องถูกกำหนดด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งถือเป็นฐานใหม่ของการสร้างฉันทามติและความชอบธรรมในการใช้อำนาจ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของศูนย์อำนาจกลาง ควรค่าที่จะเหลียวมองความเป็นปัจเจกของชุมชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือบ้าง วัฒนธรรมทางการเมืองของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติที่ยังคงเหลือเศษซากไว้ให้ลูกหลาน ได้ดูแลรักษาเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์อย่างทั่วถึงในอนาคต อีกทั้งวัฒนธรรมความเป็นอยู่ในอดีตที่เรากำลังโหยหา ไขว่คว้า

ดูแลรักษาให้คงไว้ ก่อนที่จะจางหายไปเป็นเศษซากจนยากที่จะฟื้นคืนชีพขึ้นมาได้ ให้ลูกหลานไทย
ได้ซึมซับอย่างยั่งยืน